

DIN VIATA FAMILIARE A ROMANILORU.

A micii de casa si partisanii fameliari.

Romanulu incepú de timpuriu a cunoște dul ceti'a charului amicitiei. Elu numiá pro acela, carele prin legatur'a delicatiosiei sale aplocari, i-se facuse aseminea unui consagianu — familiariu (familiaris), si legatur'a cea strinsa amicesca cu densulu — necesitate séu necessitudine (necessitas seu necessitudo), cuvente care de indestulu areta, cumu sciau pretiul romanii pre amicii soi. Acésta amicetia si-luá inceputulu adeseori in anii prunicii din seola, precumu a fostu ceea intro Cicerone si Atticu (Corn. Nep. v. Attic V) si remanea statoria preate totu cursulu vietiei. Amiculu de casa luá nu numai din tote selenitatile fameliarie precumu erau: botéziunea prunelloru, insuratiunea fililoru ori maritorea filieloru, emanciparea unui filiu, investirea lui cu tog'a virile, intrarea in vreunu, postu onorificu, ingropatiunile etc. si elu érá invitatú si la tote consuaturile fameliarie. Elu pasia éá marturu, éá tutoru, éá plenipotentu, elu castigá voturi amiculu seu, lu-insociá éá candidatu, si perorá pentru dinsulu inaintea judeciului. Romanii amici luau parte la olalta si intro forma, la luezurile statului, la proiectele ce erau a se face in senatu, la concuniele poporului si la intreprinderile belice. Cu unu cuventu viati'a a loru doi romani fruntasi, uniti prin legatura amicitiei, érá in celu mai intimu modu intretiesuta, asia catu legundu istori'a vietiei (biografia) unuia e usioru de a cunoște si pre celaltu. Intreg'a constitutiune a poporului romanu continua legatura in carea traiau romanii unu cu altii, patriotismulu celu cal-

durosu, libertatea aceea, carea nece pre unulu nulu lasá a intreprinde ceva fora de a pretende ajutoriulu celuilaltu, catu de multu nu adaugean la unirea spiriteloru consentitorie. Inse dupa ce post'a de a domni s'a incubatu in Roma, dupa ce la urma i-a succésu unuia singuru a se face domnu preste toti celalalti, a scadiutu din florea sa intim'a si sincer'a amicetia, si numai egoismulu o mai inchia, inse curundu o si desfacea. Rom'a le-a perdutu tote, pierdiendusi a sa libertate! Fiemu iertatu in grati'a compendiului a mi crutiá ostel'a intru aducerea argumenteloru in privinti'a acésta si ajunga numai memorarea frumaseloru scripturale lui Cicerone despre „Amicitia“, precumu precumu si epistolele lui catra amiculu seu Atticu. Acea inse se nu se dá uitareí, cumca familiarulu petrecca adescor dile intregi in cas'a si in vill'a amiculu seu, unde lucrá, studiá, convorbia, si se consultá de inpreuna cu densulu.

Romanulu concludea amicitia nu numai cu concetatianulu seu, ci si cu strainii, carea legatura conclusa cu strainii se numia: ospetaretate (hospitalitas). — Este sciutu, eumea pre acele timpuri nu erau cunoscute ospetariile publice (hirturile, hanurile), asia dara érá de lipsa a castigá amici in locurile straine, la carii se soia de ase abate, si caror'a li se reintorcea cu dat'a ocaisine inpromutulu. Spre a face neuitata legatur'a amicitiei acestia se sierbiau cu anumite semne, ce se numiau semnele ospetaretatei (tesserae hospitalitatis), care treceau dela parenti la filii si nepoti. Aceste semne custau uneori dintru unu lemnu despicatu in doua, a carui uu'a parte se pastrá la celalaltu dintra amici; alteori din nesce tabule de lutu, pre cari érá depinsu loue ospetariulu

(Jupiter hospitalis) cu una inscriptiune; acésta la despartirea amiciloru de catra olalta se despica, si fiecare luá cate unu frustu la sene. Spre a da o mai mare valoare, ba chiaru o sántitate acestor legature amicesci, se credea cumca insusi Ioue aru fi soutoriulu loru, si cumca vetemarea acestoru invoiele o aru pedepsi aspru.

Romanii pretiuiau forte multu aceste legature amicesci cu strainii. Pentruca, de una parte intensele intreprinderi, negociulu celu latitu, bunurile ce le posedeau in strainate; caletoriele cele dese ce le faceau din respectu catra scientie, pre cumu si in lucrurile diplomatice, li o facea acésta de neaparata debuentia; de alta parte cautau in departatele amicitie onore, gloria, si totdeauna ceva folose*). Cei avuti tieneau in palatiile lor case anumite pentru ospetii straini, care erau totdeauna deschise pentru primirea loru, si cu tote cele necesaria provédute. Romanii paziau la inceputu oblegatiunile amicitiei asia de strensu, incatu de se templá cumva cá cei oblegati se devena in contactu pre uscatu ori pre mare, n'o faceau acésta nainte de a renuncia de tote oblegamentele ospetaletatei. Liviu 25 18 ne nareza una istoria interesante in acestu obiectu din tempulu belului II. punicu. Era dupace romanii sau facutu autocratii mai atóta lumea, credeau cumca nu mai suntu detori a oserbá aceste oblegamente. Dela Sulla incoce incepura fruntasii romani a caletori cu propriale sale spese, oblegandu unde ajungeau pre locuitori, cá se le de quartiru, preiuncture, si alte prestatiuni. Postumiu a fostu celu de antaiu, carele in a. U. 519 a pretensu acésta delo cetatianii din Praeneste (Liv. 41.1). De aci nainte puciau le a mai pasatu de ospetaletate, seu tocma nemicu.

S. S. M. i.

*) Se ascultamu ce dice Cicerone off. 11. 18. Est valde decorum patere domos hominum illustrium illustribus hospitibus. — Est autem etiam vehementer utile iis, qui honeste posse multum volunt, per hospites apud externos populos valere opibus et gratia.

CUVENTARE

dise la Dedicatiunea Podului de intre Hatiegu si Orlea S. Maria inchinatu numelui „Bordolo“

A Escelentiei Sale Maresialu Campestru si locotitiu gubernatoriale Tieri Transilvaniei

Bordolo

Cavaléru de Boreo in a. 1854 14/26. Opt.

Marite Domnule ocarmuitoriu alu cercului acestuia, prea stimatiloru Domni, si prea iubitoru frati reprezentanti poporului Tierii Hatiegului!

In sant'a di de astadi v'ati adunatu aici, ca se intocmiti o sarbatoare patriotica de numele vostru pre-vrednica; si oieptulu pe carele lati alesu spre inaltiarea serbatorii dilei de astadi — este acestu podu nou, acestu podu cu maiestria intocmitu, tare comodu si placutu; — acesta e ostenéla maniloru vostre — acestu e castigulu vostru de in anulu trecutu midilocitu prin intiept'a povatiuire a M. Domnu ocarmuitoriu alu cercului acestuia si a celoru lalti Domni mai mariloru vostri; — acesta e baiera, carea ve leaga la olalta pe voi fii aceiasi mame despartiti prin acésta apa mare a Streiului; — acesta este mediloculu prin carele cu indemana alergati diua si nóptea la oraciulu vostru Hatiegu si unii la altii ca sa ve castigati cele trebuintiose, si ca se va bucurati de indemanare, pe acesta se inainteadia negotietoria si se inpreuna cu vecin'a tiara, Romania.

Catu de scumpu e vóne podulu acesta, ati sentitu in anulu trecutu, candu fara elu erati despartiti ca intro tiara straina preste mari despartata.

Iara astadi salteadia inima tuturoru de bucuria, ca cu ajutoriulu lui Dieu dandu mana, vopórele Tierii Hatiegului, cu prea stimatii Domni deregatori sub simbolieulu scutu alu inaltiatulu nostru Imperatu „cu puteri unite“ ati invinsu acésta apa mare, redicandu acestu podu maretu, si densa acumu murmurandu decurge fara stricatiune pe suptu picioarele noastre!

Si ca bucuria vostra se fie deplina, spre dovedirea credintiei vostre cei neclatite catra Inaltiatulu nostru Imperatu si catra legiuitulu lui guberniu, si spre aratarea iubirei si alipirei vostre es purtati in inima catra Escelentia sa „Bordolo cavaleru de Boreo I. maresialulu

Campestru si locotiitoriulu Serenitatei sale gubernatoriului Tierii, carele mai inainte de 3 septamani au onoratu cu trecerea sa acestu podu si siau descoperitu placerea si recunoscintia pentru ostenelele vostre puse aici; — si voi astadi, cu buna invoirea Eselentiei Sale, ati hotaritu cu o gura si cu o inima ca podulu acesta de adi incolo, de voi si de fii fiiloru vostri in ani nepomeniti sa se numéscă „Podulu Bordolo.“ —

Pucinu lueru e inelulu, inse puternicu este, pentru ca prin inelu mirii intre sine isi arata credintia cea statornica ce apromitu unulu altui pana la mörte.

Pucinu oieptu e o floriceia ce o rumpe o mana frageda, si o oferédia de suvenire alesului seu, inse aceea floriceia veseedita vadesea iubirea cea impreuna si in inimile departate.

Pucinu lueru se vede a fi si podulu acesta fatia cu inalta persóna a Eselentiei Sale D. gen. „Bordolo cavaleru de Boreo cui ilu inchinati:

Insa o taina prea nobila de reverintia, de ali piro si de amóre catra Augustulu nostru Monarchu, si catra legiuitulu acelaia guvernü acoperiti in numele Eselentiei Sale Bordolo de Boreo a locotiitoriului Tierii, cu acestu podu impreunata. —

Asia se si cavine, ca parintiloru patriei se le insemnamu monumente de neuitare, ca trairdu se fie ca cumu aru petreco cu noi, iara dupa mörte se remana nemuritori intre noi.

Iata — asia au lucratu strabunii nostrii. 1700 ani säu stracuratu, de candu 1-a data Marele Traianu Imperatulu romaniloru, ca unu erou alu tempului seu au pasitu pe drumulu ce trece prin otarulü acesta alu S. Mariei, si acela drumu si adi e drumulu lui Traianu; si 2000 de ani au trecut, de candu Oroles era Imperatu pe aici si cetatea lui, de sau si pustii u, loculu invescutu in ruine totu pórtä pana astadi numete „Orlea“: Iata — asia, si podulu acesta de e si supusu stricatiunei, totusi, pana candu va fi aici podu, in veci va fi podulu Bordolo, spre eterna memoria, cumea subu cerasenlu scutu ala Augustei case Austriace, dupa risipirea furtunelorü fatale, au avutu Transilvania, si cu densa Tiara Hatiegului langa gubernatoriulu Tierii in decursu de mai multi ani unu prea intieptu si prea bunu locotiitoriu parinte pe Eselentia sa maresialulu campestru Bordolo cavaleru de Boreo. —

Deci marite domnule oearmuitorü alu cercului acestuia — si prea stimatiloru Domni si prea iu-

bitiloru Frati, siindu ca cu puteri unite töte se potü deplini, cele omenesci; asia si Dumnedieu — pre cumu Religia ne invatia — unitate in cugetu intru bunele intentiuni postesece dela noi, ca sa fie primita cererea nostra.

Cu o gura dara si cu o inima se inaltiamu eucernicele nostre dorinti catra ceriu, si se postimu ca Domnulu Dumnedieu se vecinicesca pe Augusta casa Austriaca, subupuindui pe totu inimiculu si dusmanulu, si pe santitulu si apostolicesculu ei Tronu se domnéscă iu pace, cinstitu si sanetosu intru ani indelungati, Inaltulu nostru Imperatu Franciscu Iosefu I. — ca subu a densului parintésca aparare se petrecomu viatia lina si fara galeiava, intru töta buna credintia si curati. —

Asiderea sa tiie Ddieu si pe Imparateasa, mama nostra Elisabetha!

Se tiie Dumnedieu pe Serenitatea Sa gubernatorulu Tierii acesteia Principele Carolu de Schwarzenberg.

Se tiie Dumnedieu pe Eselentia Sa locotiitoriulu Serenitatei sale gubernatoriulu Tierii Bordolo cavaleru de Boreo, si nu intru atata acestu podu ci intentiunea amórei si a alipirei poporului Tierii Hatiegului sa le primeasca.

Se tiie Dumnedieu pe Inaltulu c. r. comandante alu districtulu acestuia Prea Meritulü Domnu Colonelu de Nagy din preuna cu toti Domni cu-ajutorii sei. —

Se tiie Dumnedieu pe Meritulü Domnu oearmuitorü cercului acestuia Ioane de Dombay, carele pentru servitiulu seu celu acuratu si fidelu catra statu aratatu, si cu cruce de aurü dela Inaltiatä sa Majestate ase decora in anulu acesta sau invredniseitu. —

Se tiie Dumnedieu pe conluceratorii comisarii subalterni ai cercului acestuia Domni Stengel, Wagner, Strimbulu si Gelth, si pe Dni adjunetii sei care ca nisece parinti buni, voitöri de binele si de cinstea si de indemana poporeloru Tierii Hatiegului au medioloçitu acestu podu maretü. —

Se tiie Dumnedieu si pe Inclitulu magistratu alu orasiulu Hatiegu, carele in fruntea Tierii Hatiegului orasenesc au pasitu, si au midiloçitu publica si solemnä acesta sarbatóre Patriotica de astadi, si au deschisu modu de a se manifesta inaintea Inaltiatatulu c. r. guberniu, si a Eselentii Sale D. gen. Bordolo cavaleru de

Boreo — cata supunere amóre, si alipire póta locuitorii Tierii Hatiegului, incatu si Baera cei impreuna, castigulu osteneleloru sale de unu anu adeca podulu acesta 'le offeredia Eselentiei sale cu amóre — si se descopere cai voru purta numele ca unu seumpu odoru“din neamu in neamu.

Dis'am St. Moldovanu, vicariu.

8N8 TESTAMENT8 PAP8I —

N5mai 20—30 ka aчеста ши Ромъния нъ ва ши май жъли, дъмвркъатъ дн долъизъ пензтинцеи. —

Пъвлъикареа лъи са фькътъ аша:

„Цивдекъториа цинътълзи Тъговеи. Nr. 2149 съ пьвлъикъ спре оьштеска штииндъ тестаментъла рънос. Nova Nivълае Рошка Kodreанъ.

TESTAMENT.*)

Бине фачереа ши доринда де а ведеа патриа теа пьсъ пе о каде де ферицуре май статорникъ, аз фост дин фраида теа копилърие ши ва фй пьлъ ла чел дин зрмъ минът ал виедii меле, сингъра

*) Ачеста тестаментъ ши се дъшъртъшеште пе лънгъ зрмътореле:

Делънгъ Прътъ 15 Октобре в. Домълае Редактор! Биневоидиа прiiми дела mine аичи зълтъратълаз тестаментъ дин Бълетинълаз официалъ ал Принципатълаи Молдавиеи де съв Nr. 45, ши алъ озълива in Фоиа пентръ минте, инимъ ши литератъръ, ка съ сербскъ де о парте де докъмънтъ историкъ постеригъдii, ши де алта де кондъкториъ, де моделъ ши де есемпълъ тьтворъ ромънилоръ аматори де прогресълаз ши ферицуреа патриеи ш'а нациънеи лоръ дн кълътра моралъ, епиригълаз ши инделентълаз атъз дин Принципате, кьтъ ши челоръ де пресе Карнаци; пентркъ ши авемъ аиче тьлди ромъни джсгърици, динтре карii знии ар фй аилекцидii in бреле златиме а ле виедii лоръ а ши хьръзи о парте ори ши тóтъ авереа лоръ дн интересълаз ферицирии патриеи ш'алъ нациънеи, дар де о парте линциълае есемпъле, кондъктории ши моделълаз, ши де алта кондъши фийндъ де пьсторii епиригелоръ гречешти, презшиоръ алънекъ а ши сакрифаце възпирие лоръ дн фолосълаз тьнъст. джкипате дънъ есемпълаз май тьлторъ пепревететори, дин венитълаз хьрора съ създинъ аной ши съ пьстрекъ пе ла ачелеа ши тьнъстери ши prin тошиле лоръ тьрме джтречи де вагавъзи гречешти къ сконпри възпърторе, джвенитътори ши конграрие интересълаз нациълаз ши патриотикъ, — карii вагавъзи аной дренъ рекъноштиндъ кьтъ патриа чеи сьфере ши инъстреште, съ джармълаз дин ачелеа ши венитъри

идеа че ть ва джделетнич, чоркъриле знеи виедii май тьлтъ де 40 де ани, джвълзите дн май тьлте джпрецизърри, ть джкрединдаръ къ нимикъ нъ поате фй статорник аиче пре пьтънт, тоате сънт трекътоаре, тоате съ пероак дн праф ши пьлбере, авереа, рангъри, тьърири, тоате съ штерг ши пер ка склпиреа фьдърълзи дн пор, ши дн лок съ адъкъ омълзи тьлдъшпире ши ферицире пе каре ле кьтъ пе джчетат, дн причинъсек мii де джпржири, кинъри ши дърери, джтрън кьвълт, тоате лъзииле пьтънтешти, атът тьлдъшпиреа кьт ши джтрисътареа съ джфьндъ дн шортънт, аколо е тертипъд въкъриеи, кинърилор ши ал дърерилор пьтънтешти; дешертъчизнеа дешертъчънилор, ши тоате нъ сънт де кьт дешертъчизни; сингъре нъмай вирътзтеа ши винефачереа сънт петрекътоаре кьчи еле пе зрмеаъ ши динколо де шортънт, виеада поасътръ, пентръ ачел че о штие предъи нъ е алта де кьт о тристъ ши греа еспориендъ а овиектелор че пе джпрецъръ, фиекаре дин noi о петрече кьпътънд пьдiiъ авере, пьдiiъ штииндъ, пьдiiъ джделентизне ши джвътрънеште, моаре токмай а тьнче кьнд съ преааръ а профита де чеаа че аз кьпътат: из тоате ачесте де даториа фие кьрзиа ом есте а съ джделетничи зркътъ пьтинда дн иартъ де ферициреа ши винеде оменirii, ши май нъ осецире де ферициреа ши винеде нациеи са ле, циндътъ де ачест приндиинъ дн тот кьрзла виедii меле, ть ам сииг прекът ам пьтът ши прекът джпрецизърриле маъ ертат, а джтинде о тьнъ де адисторис ла тоци ачеи дин компатриодии теи, каре авеаъ тревъиндъ де адисторизла тьз, нам гонит чинъстри, рангъри, лъкъсъри, де ши тижлочеле меле адеце ори дн дикидеа ка леа, пентръ къ кьпоштеат дешертъчизнеа лор, ши кьрселе че адеце ори се джтинд оменилор, дешенитънд дн еи амвидие, нам дешъргат пре кьт са пьтът де а нъ кьдъ дн ачеле перикълоаце кьрсе, вроинд из ачеста а да пилдъ кончетъденилор теи, динтре карii тьлди авьнд май пьдiiне тижлоче де кьт mine, съ джграчеаъ дн лъке ши кьлтзеле зьдърниче, фьръ а превиде май де парте дн вигориз, сингъра теа пьлъчере ера де а конпорви адеце ори къ оаменii джвъдиди, ши еспериенди, а ле фаче мii де джтревъри аспра ачелор лъкърри, пе каре дин

але хьръзиторилоръ контра патриеи ш'а фийлоръ ори стрънеподилоръ хьръзиторилоръ, тьрвъръндъне динилътеа ингернъ prin жофъри ши амениндъри къ тóрто кiarъ дн ветреле постре егръзине, дълкъм ла ани 1821 ши 1853/4.

попорочіеа mea, ши дитъмилъриле вените асъпра масеі пъриндешті, нъ ле кьноштеам де феліз, кьчі апар отълазі кареле трынд дн лъме, нъ кьноште зчееа че ар тревзі съ кьноскъ фиеште каре от, ши ваі де ачеі пъринді че нъ съ дьгріжескъ де възпа крештере а копілор лор, десвълндъле прін стъдіі факълтъділе інтелектъале спре але пренара, а ла опі каре дьпрецізаре съ мьатъ фі тьдъларі фолосіторі аі знеі възне содіетъді. Адесе опі кьндъ аззіам корвндъсъ деспре поноарь ши дрептаріле оменіреі, деспре інстігъділе ши чівілізациеа щерілорі стрейне, гьндеам ла попорочіта старе а патріеі меле дорінд дьвнътъдіреа соартеі еі; ідеіле ачесте ренвіндъмі недешдеа кь поате дькърнд ши Молдова съ се възкре де о соартъ маі феріче, ть фькъръ а ть окъпа маі кь тьлтъ серіозітате деспре планъа че де тьлт тімпн хрънеам дн ініма mea, де амі регларісі авереа дн фолосъа овншескъ ал патріеі меле: Дечі дн нъ меле соінтеі Треімі ал татълазі ши ал Фіілазі ши ал соьлтълазі Дьх, дькьноштііндъзъ прін ачестъ а mea де не зрть роіндъ, кь дакъ дін дьтемпларе преа пьтернїкьа Дьмнезех нъ ва воі амі лъпді віада ла съ ть възкр ши еъ де ренаштереа ши дьфлоріреа патріеі меле, чі маі дьнаште ть ва кіема кьтръ ел, атънчееа тоагъ авереа mea тішкьгоаре съ се регълезъ дн кінъа зртьторіа.

1) Коппатріодіі меі молдоромъні фінд кь паз пьтат кьноште кьтъ възътареа че поате адъче содіетъдіі прін непъсареа ши недьгріжіреа че пьлъ акъм о авъръ деспре крештереа сексълазі фемеіескъ, каре крештере есте темеіла чол маі статорніа ал зніі сочіетъді віне організате; кьчі дьнъдар съ сілескъ зніі а нїмічі не фемеі деспрегълндзі дрептаріле еі; еа аз фост ши пьрзреа ва фі парте інтїмъ а неамълазі омінескъ, товършндъ недъспердітъ а отълазі, еа дн прінчїншенте челе маі марі възкрїі ши маі віі дърері, дн дьндеамнъ ла віртъте, дн дьнїнде спре відіі, дьнцер пьзиторіа ал копїлтріеі, ідеалъа тьрдеъ ал жївіеі, обїектъа челор маі віі афектъні але отълазі, вісџа некърмат ал віедїі сале, тьнъгъреа, спрїжїнъа вьтрънеділор, фемџеа есерчеазъ асъпра отълазі пенчетат о дурїзпрїе, дін каре ел нїчі одатъ нъ съ ва нътџ дьлътъра; аша дар авьнд фемеіле о асџеа де таре інфалїндъ асъпра оаменїлор, де ла сінемї съ дьцелеле кь дьндъле о крештере възъ дьтееетъ не віртъте, дьлеспїндъле тот одатъ ши кінъа віедъіреі, нъ рьтъне дьносалъ кь атънчє сочіетатеа ва лъа дн тогъа

о алъ префачїре. Не ачест прїнчїніа дьтееїндъштъ ши авьнд дьгрїжіре кь тьлді поате дін компатріодїі меі съ вор нїлді, ласъ 6000 галвіні дін тогъала mea авере пентръ дьфїндареавнеі скоале де фете аїче дн Бьрлад, каре ванї съ стеіе кь до възндъ пьтъла авъа 1861 спре спорїреа капїталълазі, ши атънчееа съ се дьфїндезъ зп асемеінеа анезъштънт, пькът лзі Дьмнезех ши оаменїлор, съъ нъме де скоала лзі Нікълеа Рощка Кодреанъа, пентръ дьвьдътъра фетелор знде съ вор дїне інтерне адекъ кь шедереа, храна ши тоате дьгрїжіле дн лъвптръа, пьлъ ла 15 копїле рощъне де падіе де опі че старе ши треаптъ, дар каре ар авї тревзїндъ де зп асемеінеа ажъторїа, пьртънд тітлъ де сгїнєндїсегеле Інстїтътълазі Кодреан, іар пентръ естерне саз ачеле че вор венї де афаръ съ дьвєдъ, скоала ка фї пьвлїкъ ши дескїсъ пентръ тоате. Обїектеле че съ вор провнне дн ачест ашезъштънт се фїе зртьгоареле.

А) Прїнчїніле леціі крештїненшї дьтееете не моралъа Сънтеі Евангелїї ши не догмеле крєдїндеї дьтръ тоатъ дьтїндереа лор, потрївіт кь вьрста ши сексъа, кьчі о фемее фьръ де реалїде нъ есте де нїміка.

В) Штїїнделе елементарє, адїкъ четїреа, скрїереа, граматїка, деографїеа, арїтетїка, історїеа зпїверсалъ, іаръ маі кь деосевїре а патріеі.

С) Дїнереа ізвоаделор де господъріе, фелїзрїте кьсътърі іші кроїеле, спьлтърїї, дн тот дьделесъа спьлтърїї, мештемшгъа възкьтърїї, дьтръп кьвнът тот че е неапърат, спре а фї възне господърїде, възне содії, ши възне татџ копїлор, кьчі ваі де фемєіа че есте десвъркатъ де ачесте дьсзшїмі, ши апар де віеада ачелъї че о ва аве о де содіе.

Д) Тоате ачеле маі сєспоменїге штїїнде ши мештемшгърї съ вор провнне дн лїмъа рощъсеаскъ.

Е) Спре подоава сексълазі фьртос, съ ва дьвџа лїмъа франдезъ ши ачєа італїеанъ, облігатџ спре а нътџ ворві ши а скрїе.

Ф) Карє дїнтре сгїнєндїсегеле ачестзі інстігът съ ва осевї ши ва фї чєа дьтїеа атът ла дьвџдътъръ кьт ши дн морала нъртаре, съ і съ деїе де кьтръ епїтропї 50 галвіні ла емїреа еі дін скоалъ; ла ачєеа че ва фї а доза данъ чєа дьтїеа, съ і съ деїе 30 галвіні ши ла ачєеа че ва фї а 3-а съ і съ деїе 20 галвіні тот ла асемеіне казъ:

С) Професорїї, професорїдеа, прєкът ши

професоріи класелор французь мі італіанъ вор оі тоді ромъні мі ромъне де пазіе, кзноскъторі пре віне де лімбеле мі штіица че воръ пропъие кз атестатърі взие, кз морал мі зел патриотік.

2) Лас фондъ тот пентръ сколаъ 2000 галвіні дін аа кърора пеніт съ се ціе 2 професорі кз 2 катедре, зна де лімба французь мі зна де лімба італіанъ, адъгате къръ класъа Кодреан. ла сколаа пълікъ дін Бърлад, фондат де рѣнос. брателе тез Георгіе Кодреанъ, днесъ дореск дін інітъ ка съ оіе съв о маі пълъ адміністратіе де кзт прівеск кз дндестъль тѣхпире пенітъа фондъазі лъсар де брателе тез; кѣчі пѣмаі атѣпча саp пѣте дикраціа комнатріодіі мі четъ дненіі де а аутора сколаеле, іаръ ла дін контра ласъ дренгате епітроніор а реклама ачесті вані мі аі адъгта къръ фондоелъ осніталъазі, пентръ ачест съвршіт на алаа дренгате оіе кареле четъ ддан ромън а реклама дн кзпріндеа ачестіі тес тамент: днѣицареа мі дїнереа дн пълъ старе ачелор кзпрінсе дн ел пентръ сколае.

3) Де пѣате орі дн віада теа пълъсат а словозі не цїгані де съв ровіе кзноскънд пре віне, кз ачест дрїт че пѣа днєснїт оаменіі аса пра оаменіор е зна дін челе маі аплъстоаре мі маі недренте мі кіар дн контра прїнціпііор догмеі крентїненшї, тотъш оїнд денрїне дін міаа копїларіе а відѣ днцъръа тез цїгані, мі а оі сєрвіт де къръ цїгані дѣпъ овїчеїа пѣмъпѣлаі, сокотїіъ кз авїндзі не лъпгъ міне дї вої денрїнде маі віне сїре амї пѣте кълъта дн віиторїме дндестълареа віецъїреї, днвѣдъндзі лаорї че лъкър тот сїре вінееле лор; акъм днєсъ дѣпъ съвршіреа теа дін віецъ, вор репѣне тоді де ла міа пълъ ла таре словозі, днвдълісе дін переаа теа де къръ епітронїі че вої пѣмі сїре номенїреа теа мі а віне оачерїлор пеле, че тот деазна там сіаїт а ле респенді аспїрълъ ла знїі дїнтре еї, мі аплъте Марїеї Міронесъ, зна вакъ кз відеа мі нєсїе не тоатъ віада еї кѣте 100 леї не ап, азї Іонїцъ мі Параскївеї сѣтееї азї 2 вої, о вакъ мі 500 леї Самфрїї іаръш 2 вої, о вакъ мі 1000 леї прєкъм мі 2 рѣндърі де страїе, іаръ 2 сѣте а ле еї че арє, пълъ акъм съ вор креште кз тоатъ днгрїжіреа кзвнїтъ мі съ вор днвѣца пълъ ла врѣста де 18 азї, кѣнд атѣпче пѣрїтѣндсе съ на днзєстра, не оїе карє кѣте кз 50 галвіні, азї Епакї вѣїєтъа съ ва да: 2 вої, о вакъ мі 1000 леї мі 2 рѣндърі де страє, Мърїнії 2 вої, о вакъ мі 500 леї, азї Георгї кроїторїа, кз тоатъ сѣмїліеа

азї 2 вої, о вакъ мі 500 леї, азї Васїліе Нєкїтєанъ 2 вої, о вакъ мі 500 леї мі зн рѣнд де страє, іар днѣкът пентръ ачєї че аз озїт днїантєа сѣчєрєї ачєстї тєсгамєт, ка знїї че саз арѣтат пєрєкзноскъторї къръ міне, вор репѣне пѣмаї сѣловозї сѣръ а лї съ да нїміка.

4) 200 галвіні лас копїлор азї Іоан Ієраїлъ де съ на днєстра, мі а авѣ копїї, кѣчі не дѣпєл лат оєст лзат де міа дн алаа теа кз скоп де аа да ла днвѣдътѣръ мі аа сѣче от, ієр вѣзїнд кз пѣ арє нїчі зн сѣліз де пєлєкарє ла ачѣста, лат днгрєвїнцат дн каснїчєлє інтєресєрї пѣтїндзі лєафъ, кз сокотїнцъ чєл пѣдїн аа днєстра мі а дндєнїні къръ копїї азї ачєа че пѣм оєст дн старє а сѣче пентръ ел дін казза арѣтатъ, дрєнт ачєса пѣстєск мі дндаторєск пє Длор епітронїї ка до пѣнда арѣтаділор ванї съ о дєє нѣмїтѣлзі Іоан Ієраїл сїре крєштєрєа копїлор сѣї пѣпъ ла пѣрєста лєцїзїтъ, аплънда мі сѣнт а Длорєалє окрїотїре, іар ла вінїреа копїлор дн врѣста лєцїзїтъ сѣ лї сѣ дєїє мі тот фондоєа.

5) 400 галвіні лас пєноділор мєї де сєръ Полїдор мі Рѣкєандїца оїї сєрорїї пєлє (рѣпѣатъ акъм Ворнїчєаєа Мърїоара Бєнтъра пѣскътъ Рѣшка Кодреанъ) ка знї че аз дндєстъль аперє лъєатъ де ла пѣрїндї сїре віецъїреа Длорєалє.

6) 1000 галвіні лас пентръ відїреа знєї вєсєдїчі кз храмъа сѣнтъазі Нікѣлаї, лъпгъ сколаа де сѣтєнї оснітал, сїре номєнїрєа теа, а пѣрїндїлор мі атог нєамъазі тез, адъотѣндсе ла чїтаз вієсрїчєї не лъпгъ храмъа елє арѣтат, мі пѣтєлє де Рѣшка сїре осєвіре де ачєлє че маї сѣпъ кз ачєст храм.

7) 500 галвіні лас фондъ ачєстєї вієсрїчі дін аа кърора пеніт съ сє днтімпїно кєлтѣлєлє нєстє тот аплъ, мі сѣ сє цїє дн вѣпъ старє.

8) Апа прєкъм нїміка пѣ поатє ої маї пѣлъє азї Дѣмпєлєз мі оаменїлор кз днѣицареа знїї ашєлътѣпъ дн карєлє тоді волпавїї, мі пєнзїнчїнії къръвої, аїнєїдї де оаре карє днкіпїре сїре віндєларє сѣ поатъ алаа зн адъпѣст днпѣмъаатїа, зндє сѣнї рєкєпєтє сѣпѣтатє, саз сѣ моаръ дн лїнїштє мі пѣчє, віне кзвнїгънд нѣтєлє Домпъазі карєлє знїлє де дндарєрє інімілє віне сѣкѣторїлор оменїрєї, прєкъм мі рєспєндїреа лѣмїнілор прїп днпѣлїдїреа сколаєлор пѣпѣлїчє оїнд трєвїнцѣа чєа маї не апѣратъ сїре днѣлорїреа знїї єтат, дрєнт ачєса рєстъа дін то-

тага теа аворе дънъ диденциіа таі свсаръгаты ші съвршїреа неапъртелор келтаелі а ле дп-портмънтъріі ші але дезгронъріі нърпнтелі мех ші зпїреа оаселор кз але таїчіі теле дънъ воїнда са кз архереъ ші тоате келтзїеле кзвенїте, прекът ші а поменїрлор теле прескрїсе де леце ші порончїте де вісерїкъ, съ се дпгресїнде ла дескїдореа зпїі алт оспїтал аїче дп Бърлад съв пз-теле венїз ал фамїліеї теле Ропка Кодреанз кз зп пзмер де крїватърі потрївїт кз аналогїеа ванїлор че вор прїсоеї, прїмїндъс дп се волпа-ві ші пенетїношї въртъні де орї каре треангъ ші де орї че пажїе.

9) Спре а съ пзтѣ диденціі кондіціе ачестї тестамент шї а съ реалїза дп тогъд воїнда теа фъръ де пічі о аватере саз ресталтзїре, съ чере неанърат, ка епїтропї съ фїе таї дпгтї взиі патриодї рошъні, персоане кз кздет, дрепдї шї ізвїторї де оменїре, де ачоеа авънд денїїна дпкредере дп Длор Ворп. Ръдъканз Росет, Суат. Емануїа Косцін доктор де медїцінъ, шї Ворп. Костакї Негреа не каре автї прїлежъ аї кзшоште ла таї швгте дпнреїзърърі кз носїдеавъ новїле сентїменте, шї чело таї фртшоасе калїгъдї, дї рог дп пзтале патрией шї ал оменїреї де а фї епїтропї шї езеветорї ачестї тестамент, стъ-рпїнд кз нърпнтескъ дпгрїжїре шї кз зел патри-отїк дпгтъ епорїреа канїталзїі, шї пзпереа дп лъвраре а саз зїселор кондіціі, фъръ а се пзтѣ анъра саз кзвїнг де неадїкнцереа келтзелелор саз алтѣ претестърі прїн каре ар лїнсі не оменї-реа пзтїманъ шї пензїнчоасъ де зп адъност, хъръїт пензїнделор сазе, шї не тїперїме де вїїторїзл еї шї ал патрией че поате ал кзшїгїа дп сковал прїн ренъндїреа лзтїнелор; кзчі воїн-да теа есте ва съ се дпфїндезъ тоате кзте ам хотъръг, кзт вор аїзїнде дънъ о дпдълеантъ шї іконотїкоасъ вїззїндъ а Длорсале епїтропїлор, фъръ а съ лъса дп тръгънаре шї пзръсїре, сло-возі фїїнд а дпгтра дп реладїї кз департ. дпвъ-дътърїлор пзвїче, шї генерала Епїтропїе а оспї-талзїлор, нептръ неапъртеле дпвзївтъдїрї че ва чере тревзїнда а се фаче, черчетънд не тог анъ еноселе кз чеа таї шаре скзшпътате, ка не кзтїва съ се дпгресїндезе вїеатзеле зьдарнїче фъръ пічі зп фелїз де режллат, прекът ачестга саз овїзвїт а се ледб пълъ дкзт, асемїне Длор епїтропїі вор фї дпнзтернїчідї ка ла дпвчїтїларе кзнд зпзл дпгтре Длор съ ва съвршї дїн вїеандъ, саз пз ва таї вої а фї епїтроп, дп зпїре кз тодї

съ алеагъ незп алгъл не кареле дп вор сокотї дпсвнї Длор. Орї кареле ва вої съ овоаре прїн фелїзїте кїнхрї шї прегесте пелелїзїте кзпїрї-дерѣа ачестгї тестамент, не кареле ех лас прїїїнд ла зп че таї преске де дентъръчзїнїле лзтештї, шї пз се ва сзпзне кзпїрїдерїї лзї, съ фїе не ертат де мїне шї ренънзъторїс дпїїгтеа лзї Дзт-незез!; съ фїе апатема влестемат де черїс шї де пълънъг, шї сзпзс челор таї кзмплїге ренълтърїі але лзї Дзтнезез! Съ трагъ асвпршї шї асвпра зртамїлор сгї влестъшзл генерадїїлор вїїгоаре шї зрїеа черїзлзї!! Ачестга фїїнд чеа таї де не зрїшъ воїндъ а теа пълъ акът, о дпкредїндъзъ, шї кзъ теа іскълїгтъръ спре а се зрїмъ дптокмаї, шї спре а авѣ гърїеа еї. 1854 Генарїе 30.

Іскълїг, N. Ропка Кодреанз.

Ех дпхонпїкз Дсале коконзл Неклзї Ко-дреанз фїїнд фацъ ам іскълїг де мартър, іскъ-лїг, Грїгорї Іконом.

Пофїдї фїїнд де Длзї въръл Неклзї Ропка Кодреанз аденерїм де мартърі, іскълїці Неклзї Гречанз Ворп, Іонкз Гречанз Ворпїк, мартър.

Дънъ черереа Дсале тестаторїзлї адеверезъ де мартър. А. Мїхаласї Пост.

Дънъ черереа Дсале тестаторзлї [адеверезъ шї ех де мартър, іскълїг Банъ D. Карпїс, Іордакї Гане Суат. мартър.

Ръгат фїїнд де тестаторзл скрїсам ачестга дънъ зїса Дсале, нептръ каре адеверез де мартър, іс-кълїг Тома Цїзпїкъ

Нофїг фїїнд де къръ Длзї тестаторзл аде-верезъ де мартър, іскълїг K. Нанъ Сард.

Іоан Кзза Комїс мартър.

Къ тестаторзл ачестгї кодїкел ла іскълїреа лзї аз фостъ дп дпгренїтеа мїндїї, деверескъ ка медї кзлзрант ал Дсале тестаторїзлї, нептръ каре ам шї іскълїг, Др. Лазечко Бан.

1854 Генарїе 30.

Жїздекъторїеа дїпзтълї Тъговеї.

Конїеа ачестга коладїонъндъс, шї фїїнд дп-токмаї кз орїїналзл, се адеверезъ де жїзден. кз іскълїтърїле метврїлор еї, шї пзпереа нечедїї.

1. Ганеа. Дънълѣд. M. Стефънескъ Медел-нїчер. Дїректор Енъре.

M. II-a, Nr 2148, 1848, Mai 24 zile.

AMINTIREA PRECĂV. PARASCHEVE

дн Іашиі, ши соргеа актыві лзі Петръ Парешъ
и в каре сънзе Молдова сънзе съзерангатеа
Порції дин Г. де Молдавіа:

— Жоі дн 14 а. н. с'аз челеврат ла Іаши
сервареа ангале а Прекъв, Параскева, а кърѣи
моаште се гъсеск дензе дн вісеріка Треіерархі.
Он маре конкърс д'интре крѣдінчощі де тоате
кондіціе аз візітат вісеріка спре амі пліні дн-
кінъчшіле дор, о практикъ релиціоасъ че дагеазъ
дин тінпъріле веки. Дн асгъ фрзмоасъ мона-
стїре, моншмен ал евлавіеі ши ал маніоічендеі
Домнълі Васіліе Лзнь, се маі пьстрѣазъ днкъ
знеле дин обїектеле предвоасе ши интересанте, аз
каре ачест стрълзчїт фондатор аз днъстрат
вісеріка ши академіеа Васіліеанъ. Дн архївеле
монастїреі, се аола де асѣміне дензе съв веіе-
реа Сънтеі, Акгъл оріцінал прїн каре Прїнципъ
Петръ Пареш, аз ашезат Молдавіеа съв съзере-
ангатеа Д. Порції Отомане, ши пе каре, челевратъ
Іоан Совїедкї, Рецеле Полонїеі, узръсїнд Іашиі дн
непорочїта са еспедиціе дн контра Търцілор, л'аз
арс дн 17. Сент, 1686 пе неаца пзвлїкъ: адре-
съндъ кьтръ лозїторї кзвїнтеле вртътоаре: „Мол-
довенїлор! ведецї дн че кїи Рецеле аз сканъ де
жъгъл Търцілор!“ Дин порочїре, Анъекріселе дин
деаръ ши ачеле дин Імперїла Отоман, пьстрѣазъ
кондіціле ачелзі акт днсънштор, Де асѣміне
с'ар ої рьнїт атзиче ши алте обїекте предвоасе
дин монастїре, фъръ опзперѣа кзраціоасъ ши па-
триотїкъ а егзменълі, кзреле дн ачѣеа епокъ,
дзпъ кзш дрепгатеа череа, ера ви дрепт Мол-
дован.

Тот дн ачѣеашї епокъ, спре а се дндепърта
де пръдърїле Тарарїлор, пе карїі ачест резнел дї
атрѣсѣс дн деаръ, днвѣцатъ Мігрополїт До-
еогтеїс емігръ дн Полонїеа ши дзсѣ кз сіне
архїва дела Съчѣва, вістерїеа ши моаштеа С.
Іоан Нзов, каре се днпоїі дѣреї, ла зн веку дзнь
ачѣеа, де Мареле Імператор Іосѣ II, дн глорїоасъ
амїнтїре.

DIN MACSIMELE

de statu ale Romaniloru.

Sciintia de statu a Romaniloru anticї naintase
pana sub Imperatori la o culme atatu de nalta,
incatu cele mai luminate gubernio ale Europeї de
astadi inca totu mai au ce invatia dela Romani.
Atata numai, ca maesimele dupa care domnia Ro-
mani preste alte popora, era departe de legile mo-
ralei si ehiarn de ale omenitatii; maesime folosi-
toare loru, subjugatoare si nimictoare de alti, care
insa tocma pentru aceasta purta in sinesi semintia
apunerii loru, din cauza ea Nemesis si Ursitele
mai curendu ori mai tardiu isi resbunara de ei, ca
si de toti carii au lucratu vreodata ea densii. Bar-
batii de statu ai Romaniloru țineau intre altele
acestea:

Poporele la care morala eurata, datinele bune
si simple eumpanescu mai multu decațu orice legi
positive, trebuie eumpatate asia, ca se se corumpa
si destrame moralicesce, dupa care apoi se voru
subjuga mai usioru.

Se invatiamu pe poporale barbare a lua banı,
se le deateptamu palima lacomieı, pentruca se le
potemu corumpu mai eu ilesnıro.

Deca nu potemu face ca natiunile straine se
ne iubessa, ineaı se facemu ori si cumu ea sese
urasca ele intre sine, pentruca imperiulu nostru nu
mai poțe scapa de apunere decațu singura dēca
dusmanii nostrii voru fi imparechiati intre sine,
(Tacitus Germania Cap. 33.)

Pe poporele bune si iubitoare de pace se le
subjugamu sub stematulu ea sunt trandave si proste.

Ceea ce noue in contra poporaloru celoru
mai brave ne ajuta mai multu este, ca aceleaı se
nu tina sfaturi comune; pentruca asia batenduse
unulu cate unulu in contra noștra, noi le invin-
gemu pe tote. (Tac. in Agricola C. 12.)